

Куц Юрій Олексійович,

*д. держ. упр., проф., завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

ORCID 0000-0002-8629-012X;

Сергєєва Олена Юрїєна,

*к. держ. упр., доц., доцент кафедри іноземних мов,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

ORCID 0000-0001-6304-2273

УДК 351.088.6:352

doi: 10.34213/tp.19.03.02

СУЧАСНА ДЕРЖАВНА МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР

Проаналізовано ситуацію щодо проблем реалізації конституційних вимог розвитку й застосування мов в Україні.

Виявлено, що процеси русифікації ще не припинено, вони набувають витончених форм; мовну реабілітацію громадян України подекуди свідомо гальмується; зрусифіковано вищу освіту, і механізми упровадження державної мови в навчально-виховний процес проходять досить-таки повільно; дуже неохоче і кволо переходить до українського ділового мовлення численний корпус державних службовців, особливо на місцевому рівні.

Доведено, що у сфері внутрішньої політики має бути всіляка підтримка державної мови, яка є одним із символів державності. Основна її функція – забезпечення єдиного політичного, економічного та освітнього простору на території всієї країни. Мовна політика держави має здійснюватися на базі чітко розробленого мовного законодавства. Державна мовна політика України має достатній набір формалізованих і відокремлених цілей, а також інших властивостей та якостей, щоб виділити її в окремий тип державної політики.

Кожна з мов, що існують в Україні, є об'єктом правового регулювання в державній мовній політиці України, оскільки вони є об'єктом ділової, культурної, наукової та інших видів діяльності. Державна мова України також є інструментом державного управління, що слугує для виявлення волі народу і волі держави.

Ключові слова: державна мовна політика, правовий аспект державної мовної політики.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток українського суспільства значною мірою визначається характером етнонаціональних процесів, що плинуть у ньому. Мова народу є одним із найважливіших компонентів його комунікативності та культури. Національна мова виникає разом з утворенням етноспільноти й одночасно є засобом її спілкування, умовою ідентифікації та існування. Тому у процесі державотворення, утворення, функціонування й зміцнення національної держави мовна політика не лише слугує досягненню цієї мети, але й виступає дієвим засобом формування в суспільстві базових цінностей його існування.

Протягом років незалежності Україна час від часу відчуває потрясіння, пов'язані з політизацією нерозв'язаних базових культурно-цивілізаційних (зокрема, мовної) проблем. Замовчування або відкладання на майбутнє їхнього всебічного обговорення не можуть бути ефективними стратегічно, хоча нерідко видаються привабливими щодо тактичних планів. Мовне питання постає одним зі значущих у політичному дискурсі. Останнім часом деякі органи місцевого самоврядування Сходу і Півдня країни, переступивши межі

своєї компетентності, винесли рішення визнати російську мову регіональною. Вони безпідставно посилаються на Європейську хартію, недостатньо вивчивши її положення, що передбачає захист мов, яким загрожує знищення, і що абсолютно не стосується російської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При дослідженні окресленої проблеми надзвичайно корисним було ознайомлення з працями сучасних вітчизняних учених, наукові інтереси яких пов'язано з розробленням проблематики формування та державного регулювання мовної політики в тих чи інших вимірах. Серед них: Г. Євсєєва, Т. Ковальова, І. Лопушинський, П. Надолішний, М. Пірен, С. Римаренко та ін. Однак більшість вказаних дослідників не ставили за мету ґрунтовно розглянути публічно-управлінську проблематику забезпечення упровадження мовної політики української держави в її європейському контексті.

Метою статті є теоретичне обґрунтування механізмів упровадження мовної політики Української держави в її європейському вимірі.

Виклад основного матеріалу. Державна етнонаціональна політика в галузі мовних відносин зумовлюється етнічним складом населення, політичним режимом, внутрішніми та зовнішніми (що суттєво для України за наявності агресії з боку Російської Федерації) загрозами, геополітичними обставинами тощо. У 1996 р. в Україні було видано ґрунтовну енциклопедичну працю “Мала енциклопедія етнодержавознавства”, яка визначила мовну політику як “сукупність ідеологічних настанов, нормативних актів та практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мови у певному напрямі” [7, с. 533]. Нечіткість цього визначення очевидна. Тут відбито мету і діяльність держави, але не вказується на взаємодію суб'єктів політики, роль етноспільнот у мовному питанні.

В Енциклопедії державного управління (Київ, 2011 р.) О. Левченко, Т. Ковальова та І. Плотницька мовну політику пропонують визначати як сукупність ідеологічних принципів і практичних заходів щодо розв'язання мовних проблем у державі, соціумі. Особливо складна мовна політика в багатонаціональній державі, оскільки в ній слід враховувати такі чинники, як дво- або багатомовність, своєрідність національного складу і міжнаціональних відносин, роль окремих мов та їхніх носіїв у громадському житті (т. 1) [5, с. 364].

У науковій галузі державного управління, пише Н. Попович, “мовна політика” – це демонстрація ставлення держави в особі органів державної влади до вирішення мовних проблем у конкретній країні [8]; це сукупність настанов, концепцій, законодавчих актів і заходів, призначених для впливу на процеси мовного життя суспільства і регулювання цих процесів, вважає Т. Ковальова [2].

Виходячи з того, що мовна політика в Українській державі покликана бути частиною національної політики, віддзеркалювати її принципи і відповідати державній ідеології, І. Лопушинський визначає її як складник етнонаціональної політики, спрямованої на утвердження, розвиток і повсюдне функціонування української мови як державної в Україні, належне забезпечення мовних прав національних і регіональних спільнот задля консолідації суспільства [6, с. 12].

О. Трибушний визначає мовну політику як таку, що відповідає потребам населення країни, як титульної нації, так і національних меншин [9, с. 101].

Державна мовна політика, пише Ю. Чередник, – це діяльність держави і суспільства, спрямована на вирішення проблем у сфері мовних відносин за погодження інтересів різних мовних груп [11, с. 8].

На нашу думку, у вищеназваних дефініціях відсутня участь головних суб'єктів мовної політики – етноспільнот у державотворенні, а тому мовну політику слід розглядати як діяльність суб'єктів етнополітики (держави, етносів, політичних партій та ін.) у виявленні, узгодженні та задоволенні мовних інтересів і потреб етноспільнот та титульної нації в країні. Тут проглядаються суб'єкти етнополітики як рівноправні партнери при розробленні та реалізації лінгвополітики на засадах демократії. Там, де взаємодія суб'єктів етнополітики в мовних питаннях відсутня, де панує диктат одного з суб'єктів, там мовна політика має тоталітарно-панівний характер однієї з мов.

Ст. 10 Конституції України чітко визначено, що державною мовою в Україні є українська мова [3]. Концепцією державної мовної політики, схваленою Указом Президента України від 15 лютого 2010 р. № 161/2010 [10], декларується, що мовна політика посідає чільне місце в системі державних пріоритетів, оскільки її стратегічним завданням є забезпечення неухильного додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України, вільного розвитку, використання й захисту мов національних меншин та задоволення мовних потреб громадян України [4].

Українська мова, констатується в Законі України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”, виконує функції мови між-етнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його етнічного походження, а також є фактором єдності й національної безпеки України [12].

У багатьох країнах більша частина мовного законодавства – це визначення форми, яку повинна мати мова. Ця політика може бути досить різноманітною. У слаборозвинених країнах і серед деяких груп корінного населення в розвинених країнах основним завданням мовної політики, яка проводиться державою, є розвиток писемної мови й поширення письменності серед тих, хто говорить цією мовою.

Інша мета держави у сфері мовної політики – очищення мови. У деяких випадках це є спробою повернутися до якоїсь уявної початкової мови, очищуючи сучасну мову від запозичених слів і виразів. Прикладом цього є “гоніння” на слова іноземного походження в німецькій мові за часів нацистів і безперервна боротьба проти “франглізмів” у Франції. Іноді очищення мови відбувається більш інтенсивно. Наприклад, у Туреччині за часів Ататюрка було зроблено спробу спростити й модернізувати турецьку мову. Старіші лінгвістичні одиниці, запозичені з оттоманської, турецької, перської (або фарсі) й арабської мов, було замінено тюркськими словами, а персько-арабський алфавіт змінено на латиницю [14, с. 92]. Подібна ситуація складається зараз і з українською мовою. Відбувається заміна деяких слів російського походження на українські слова й вислови.

Іноді мовне законодавство спрямовано на відновлення або омолодження мови, яка історично заскніла або вимирає, як, наприклад, простежується у спробах поширення використання кельтських мов в Ірландії, Шотландії, Уельсі, Корнуолі та Бретані. Успіх відродження кельтської мови в різних країнах багато в чому залежить від того, наскільки ці зусилля підтримуються

політичними силами в Ірландії, де кельтська мова стала символом національного відродження, або в Уельсі, де місцева влада захищає її використання. Проте навіть у країнах і регіонах із сильною державною підтримкою тільки менша частка населення реально говорить кельтською мовою [17, с. 325].

Зразком підтримки мовним законодавством статусу мов, що вмирають, є використання державної влади для заохочення вжитку ортодоксальних мов. Наприклад, статус івриту було змінено з ортодоксальної мови на офіційну для повсякденного застосування в Ізраїлі. Класична арабська мова використовується для зміцнення релігійної самосвідомості мусульман. Після отримання незалежності Індією санскрит було проголошено однією з її офіційних мов, і певний час вона навіть пропонувалася як засіб радіо і телемовлення [18, с. 401]

Державну мовну політику може бути умовно поділено на кілька складників: (1) мовне законодавство або визначення відповідної форми, яку повинна мати конкретна мова; (2) реальна політика або відповідна класифікація конкретних мов і (3) політика щодо іноземних мов, яка стосується їхньої ролі та оволодіння ними поза межами країни або регіону. Концептуально ці сфери різні, але на практиці вони можуть перетинатися. Джошуа Фішман детально описує, як взаємодіють мовне законодавство і реальна мовна політика держави. Іноземна і внутрішня мовна політика переплітаються в таких питаннях, як статус транскордонних (прикордонних) мов етнічних груп, таких як шведська у Фінляндії, німецька в Італії або французька у Швейцарії [19, с. 218]

Доволі часто науковці, досліджуючи генезис етнонаціонального поступу спираються на поняття “Велика традиція” Дж. Фішмана [18, с. 367], яка припускає наявність набору культурних ознак – права, уряду, релігії, історії, і які, у свою чергу, сприяють інтеграції громадян держави в згуртовану масу за назвою “нація”, де основним засобом самовираження виступає офіційна мова.

На основі вибору з боку еліти держави типу мовної політики Дж. Фішман виділяє три напрями: “А”, “В” і “С”.

Тип “А” – спостерігається в тому випадку, коли еліта доходить висновку про відсутність “Великої традиції”, на яку можна опиратися з метою об’єднання нації, і тоді в якості офіційної мови ухвалюється мова колишніх правителів, при цьому обирається курс на будівництво екзогосної (багатомовної) держави, цим самим визнається більш бажаним “досягнення оперативної ефективності”, тобто “державності”, а не етнічної автентичності, тобто “націоналізму”. Такий тип мовної політики можливий лише в багатоплемінних/полінаціональних державах, які відрізняються великою мовною різноманітністю. Але таке рішення веде до важливих наслідків. Еліта може виявитися в надзвичайних обставинах нездатною до безпосереднього спілкування з великою масою народу, особливо в іншомовних регіонах. У галузі освіти неминуче підкреслюється важливість державної мови на шкоду місцевим мовам, які фактично є рідними для місцевого населення. Русійним фактором оволодіння державною мовою стає можливість одержання добре оплачуваних посад і переходу до стану еліти, однак при пробудженні почуття національної самосвідомості в різних етнічних групах, особливо при компактному проживанні, конфлікти на мовному ґрунті є багатовірогідними або й неминучими.

Мовна політика типу “В”, протилежна типу “А”, вибирається в тому випадку, якщо еліта або основна частина народу доходить висновку, що дійсно

є “Велика традиція” разом із відповідною мовою. Вибір цього типу вирішення мовних проблем можливий при значній соціально-культурній і, найчастіше, політичній єдності; при цьому мовна політика може орієнтуватися одночасно на обидві мети – “націоналізм” і “державність”. У цьому випадку можуть виникнути ендогосні (мономовні) держави, які можуть бути доволі успішними, оскільки національна офіційна або державна мова, будучи автохтонною і прийнятною для абсолютної більшості населення, буде сприяти як цілям націоналізму, ще тісніше поєднуючи вже об’єднане в культурному відношенні суспільство, так і цілям “державності”, продовжуючи функціонувати в якості *lingua franca*. Чисті приклади такої політики зустрічаються в Японії, Португалії, Польщі й ін.

Якщо політика типу “А” виникає з переконання у відсутності “Великої традиції”, а типу “В” – з переконання в її наявності, то політика типу “С” є результатом того, що наявні дві або декілька “Великих традицій”, що конкурують між собою, кожна зі своєю соціальною, релігійною або географічною основою і мовною традицією. Основною проблемою подібних ситуацій стає проблема збалансування потреб загального націоналізму (тобто “державності”) з націоналізмом регіональним або груповим, а також проблема ефективності загальнонаціональної системи з місцевими політичними системами, що існують. Якщо держава проводить таку політику, неминуче з’являються еліти, що суперничають, обстоюють протилежні інтереси та, якщо вони не задоволені становищем, що існує, вони можуть уживати заходів до відділення свого регіону від державного утворення, до якого вони з тих чи інших причин входять, щоб створити свою власну державу або “возз’єднатися зі своєю історичною батьківщиною” (приклад – Косово). Мовна політика в таких випадках через необхідність повинна розподілятися між цілями “націоналізму” і “державності”. Регіональним, релігійним, етнічним, мовним і соціальним підгрупам у державі має бути надано певний ступінь автономії, однак не за рахунок національної єдності. Має бути сформовано центральний уряд, що володіє дієвими засобами загальнонаціональної комунікації, однак не на шкоду регіональним адміністраціям і мовам.

При виборі типу мовної політики необхідно враховувати внутрішні та зовнішні загрози використання її як фактору впливу на державну політику в цілому та внутрішню політичну ситуацію. Зокрема, надання на Конгресі зарубіжних російських співвітчизників у 2001 р. концепції “Русского міра”, де “думають і розмовляють російською, статусу державної політики [13, с. 115] створило ідеологічне підґрунтя для військової агресії російської держави відносно низки країн, анексії територій, України зокрема.

Як суттєва частка національної ідеї закріплена як державна мова виступає важливим чинником консолідації суспільства, формування політичної нації, ідентифікації всіх громадян як політичної спільноти. Вона також стає ознакою приналежності людини до певного територіального, економічного, інформаційного тощо простору держави, навіть певних союзів країн. Засобом мови відбувається ідентифікація людей різних національностей з політичною системою, нацією чи народом. Піднесена до рівня державної мова, якою творяться закони, стає пріоритетною в усіх сферах суспільного життя, державного управління. Вона виконує представницьку роль на міждержавному рівні країни, її певних органів. Небезпідставно Б. Гаврилишин доводить, що значна кількість країн досягла прогресу завдяки тому, що вони

були “культурно, мовно однорідні”, і це полегшувало управління народним господарством. Важко керувати державою, яка полікультурно і багатомовно різноманітна. “Радянський Союз розпався з багатьох причин, але не останню роль у його розвалі відіграли культурна, етнічна і мовна неоднорідність” [1, с. 132–138]. На сьогодні спадкоємцем СРСР є Російська Федерація з багатьма складниками Радянського Союзу, у т. ч. й перспективою розпаду, адже “культурну, релігійну, етнічну і мовну неоднорідність” у цій країні досить яскраво виражено.

Тому пріоритетом державної мовної політики України є утвердження і розвиток української мови – визначального чинника і головної ознаки ідентичності української нації, яка історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі та є базовим системотворчим складником української державності, – констатується в Концепції державної мовної політики України [4].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Як підсумок вищесказаному зазначимо, що аналіз мовної ситуації свідчить про зростання напрути навколо проблем реалізації конституційних вимог щодо розвитку й застосування мов в Україні. Головна причина занепокоєння – край повільне упровадження української мови як державної в усій сфері суспільного життя, особливо у зросійщених регіонах Лівобережжя і Півдня, а саме:

- процеси русифікації ще не припинено, вони набувають витончених форм;
- мовна реабілітація громадян України подекуди свідомо гальмується, а будь-яке розширення сфери вжитку української мови кваліфікується як витіснення російської, збуджуючи постановку питання про необхідність прийняття радикальних заходів щодо захисту останньої;
- зрусифіковано вищу освіту, і механізми упровадження державної мови в навчально-виховний процес діють досить-таки повільно;
- дуже неохоче і кволо переходить до українського ділового мовлення численний корпус державних службовців, особливо на місцевому рівні. Рідко можна почути українське слово в таких галузях, як спорт, підприємництво, кредитно-фінансова сфера та сфера послуг тощо.

Тож у сфері внутрішньої політики має бути всяяка підтримка державної мови. Державна мова є одним із символів державності врівень з гербом, стягом і гімном країни. Основна її функція – забезпечення єдиного політичного, економічного та освітнього простору на території всієї країни. Нормальне функціонування мови як державної гарантує нормальне функціонування армії, судових органів, органів державної, регіональної та міської влади.

Мовна політика держави має здійснюватися на базі чітко розробленого мовного законодавства, у формуванні якого повинні брати участь не тільки урядовці, юристи, але й науковці, мовознавці та літературознавці. Державна мовна політика України має достатній набір формалізованих і відокремлених цілей, а також інших властивостей та якостей, щоб виділити її в окремий тип державної політики.

Кожна з мов, що існують в Україні, є об'єктом правового регулювання в державній мовній політиці України, оскільки вони є об'єктом ділової, культурної, наукової та інших видів діяльності. Державна мова України також є інструментом державного управління, що слугує для виявлення волі народу і волі держави.

Список використаних джерел

1. Гаврилишин В. Нерівнобедрений трикутник, або Ідея слов'янського союзу. *Віче*. 1997. № 5. 132–138 с.
2. Ковальова Т. Особливості формування категорійно-поняттєвого апарату мовної політики. *Державне будівництво : електрон. наук. фах. вид.* 2008. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/1/20.pdf> (дата звернення : 17.08.2019).
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 черв. 1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254k/96-vr>.
4. Концепція державної мовної політики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010> (дата звернення : 17.08.2019).
5. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / за наук.-ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князєва, І. В. Розпутенка та ін. 364–365 с.
6. Лопушинський І. П. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти України : автореф. дис. ... д.держ.упр. Київ, 2008. 38 с.
7. Мала енциклопедія етнотермінології / за ред. Ю. І. Римаренка. Київ : Довіра ; Генеза, 1996. 820 с.
8. Попович Н. Розвиток мови як віддзеркалення впливової ролі держави. *Вісник Національної академії державного управління : електрон. наук. фах. вид.* 2011. № 2. С. 267–275. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-2-37.pdf> (дата звернення : 7.08.2019).
9. Трибушний О. Мовна політика в Україні – проблеми і пріоритети. *Віче*. 1997. № 9. С. 98–107.
10. Указ Президента України “Про Концепцію державної мовної політики”. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/161/2010> (дата звернення : 7.08.2019).
11. Чередник Ю. М. Модернізація державної мовної політики в Україні: теоретико-методологічний аспект : автореф. дис. ... канд. наук. Дніпропетровськ, 2011. 22 с.
12. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України. *ВВР України*. 2019. № 21. Ст. 81.
13. Топалова С. “Русский мир” та радянський комуністичний міф: нова форма при незмінності змісту. *European political and law discourse*. 2015. Volume 2. Issue 2. С. 114–120.
14. Geoffrey Lewis. *The Turkish Language Reform: A Catastrophic Success*. Oxford : Oxford University Press, 2002. 190 p.
15. Joshua A. Fishman, Ofelia García. *Handbook of Language and Ethnic Identity*. Oxford : Oxford University Press, 2010. 545 p.
16. Lewis, Geoffrey. *The Turkish Language Reform: a Catastrophic Success*. Oxford : Oxford University Press, 2002. 92 p.
17. Extra, Guus & Gorter, Durk (eds). *The Other Languages of Europe*. Clevedon and Toronto : Multilingual Matters, 2001. P. 457.
18. Joshua A. Fishman, Ofelia García. *Handbook of Language & Ethnic Identity*. Oxford : Oxford University Press, 2010. 450 p.
19. Fishman, Joshua A. *Can Threatened Languages Be Saved? Reversing Language Shift* : Clevedon and Toronto : Multilingual Matters, 2nd edition. 2002. 485 p.

References

1. Havrylyshyn, V. (1997). Nerivnobedrenyj trykutnyk, abo ideia slovianskoho soiuзу [The isosceles triangle, or the idea of the Slavic Union]. *Viche*, 5, 132–138 [in Ukrainian].
2. Kovalova, T. (2008). Osoblyvosti formuvannia katehorijno-poniattievoho aparatu movnoi polityky [Culiarities of development of categorical and notional structure of language policy]. *Derzhavne budivnytstvo: elektron. nauk. fakhove vyd.*, 1 [in Ukrainian].
3. Konstytutsiia Ukrainy: pryjniata na piatij sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. (1996). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/254k/96-vr> [in Ukrainian].
4. Kontseptsiiia derzhavnoi movnoi polityky (2010). [The concept of state language policy]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010> [in Ukrainian].
5. Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia. (2011). (Vols. 1–8); Vol. 1. Teoriia derzhavnoho upravlinnia / Yu. V. Kovbasiuk, V. M. Kniaziev, I. V. Rozputenko et al. (Eds.). Kyiv: NADU [in Ukrainian].
6. Lopushynskij, I. P. (2008). Formuvannia ta realizatsiia derzhavnoi movnoi polityky v haluzi osvity Ukrainy [Formation and implementation of the state language policy in the field of education of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Mala entsyklopediia etnoderzhavoznavstva. (1996). Yu. I. Rymarenka (Ed.). Kyiv: Dovira; Heneza [in Ukrainian].

8. Popovych, N. (2011). Rozvytok movy iak viddzerkalennia vplyvovoi roli derzhavy [Language development as a reflection of the influential role of the state]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia: elektron. nauk. fakhove vyd.*, 2, 267–275. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-2-37.pdf> [in Ukrainian].

9. Trybushnyj, O. (1997). Movna polityka v Ukraini – problemy i priorityty [Language Policy in Ukraine – Challenges and Priorities]. *Viche*, 9, 98–107 [in Ukrainian].

10. Ukaz Prezidenta Ukrainy "Pro Kontseptsiuu derzhavnoi movnoi polityky" [On the Concept of the State Language Policy]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/161/2010> [in Ukrainian].

11. Cherednyk, Yu.M. (2011). Modernizatsiia derzhavnoi movnoi polityky v Ukraini: teoretyko-metodolohichnyj aspekt [Modernization of the State Language Policy in Ukraine: Theoretical and Methodological Aspect]. *Candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

12. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy iak derzhavnoi: Zakon Ukrainy [On ensuring the functioning of the Ukrainian language as a state language. Law of Ukraine]. (2019). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 21. St. 81 [in Ukrainian].

13. Topalova, S. (2015). "Russkyj myr" ta radianskyj komunistychnyj mif: nova forma pry nezminnosti zmistu [The Russian World and the Soviet Communist Myth: A New Form with the Content Continuity]. *European political and law discourse*. Vol. 2, issue 2, 114–120 [in Ukrainian].

14. Geoffrey Lewis. (2002). *The Turkish Language Reform: A Catastrophic Success*. Oxford University Press.

15. Joshua A. Fishman, Ofelia García. (2010). *Handbook of Language and Ethnic Identity*. Oxford University Press.

16. Lewis, Geoffrey. (2002). *The Turkish Language Reform: a Catastrophic Success*. Oxford: Oxford University Press.

17. Extra, Guus. & Gorter, Durk. (2001). *The Other Languages of Europe*. Clevedon and Toronto : Multilingual Matters.

18. Joshua A. Fishman, Ofelia García. (2010). *Handbook of Language & Ethnic Identity*. Oxford University Press.

19. Fishman, Joshua A. (2002). *Can Threatened Languages Be Saved? Reversing Language Shift*: Clevedon and Toronto : Multilingual Matters, 2nd edition.

Kuts Yu. O., Doctor of Public Administration, Professor, Head of Regional Administration and Local Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0002-8629-012X;

Sergeyeva O. Yu., PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of Foreign Languages Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0001-6304-2273

CONTEMPORARY STATE LANGUAGE POLICY OF UKRAINE: A EUROPEAN DIMENSION

The article analyzes the situation concerning the problems of realization of constitutional requirements of development and use of languages in Ukraine.

The processes of russification have not yet been discontinued and are becoming more sophisticated; language rehabilitation of citizens of Ukraine is deliberately inhibited in some places; higher education has often been provided in the Russian language and the mechanisms of introducing the state language into the educational process are proceeding rather slowly; the numerous corps of civil servants, especially at the local level, are very reluctant and weak to transfer business communication into Ukrainian.

It is proved that in the sphere of domestic policy there should be every support for the state language, which is one of the symbols of statehood. Its main function is to provide a single political, economic and educational space throughout the country. The language policy of the state should be implemented on the basis of clearly developed language legislation. The state language policy of Ukraine has a sufficient set of formalized and separate goals, as well as other properties and qualities, to distinguish it into a separate type of the state policy.

Each of the languages existing in Ukraine is subject to legal regulation in the state language policy of Ukraine, as they are the subject of business, cultural, scientific and other activities. The state language of Ukraine is also an instrument of public administration which serves to promote the will of the people and the will of the state.

Key words: state language policy, legal aspect of state language policy.

Надійшла до редакції 10.09.2019 р.